

Eréndira din basmele noastre

FANTASTICA ȘI TRISTA POVESTE A CANDIDEI ERÉNDIRA ȘI A NESĂBUIEI SALE BUNICI, dramatizare de Ion Sapdaru după nuvela omonimă a lui Gabriel García Márquez. Traducerea: Dărie Novăceanu • TEATRUL DE STAT din ORADEA
 • Data reprezentației: 28 septembrie 2000 • Regia și coloana sonoră: Ion Sapdaru
 • Scenografia: Vioara Bara • Coregrafia: Victoria Bucun • Distribuția: Mariana Vasile (Bunica), Angela Tanko (Eréndira), Petre Panait (Rafaelo, Prezentatorul de bălci), Șerban Borda (Ulise); în alte roluri: Ion Abrudan, Tiberiu Covaci, Ion Măine, Dorin Presecan, Sebastian Lupu, Andrian Locovei, Igor Lungu, Romeo Romitan, George Voinescu, Ion Ruscuț, Mona Erhan, Simona Nica, Mariana Presecan, Ileana Iurciuc, Mircea Cosma, Tiberiu Covaci jr., Marcel Popa ș.a.

Mariana Vasile și Angela Tanko

Puține dintre literaturile lumii fac un obstacol din specificul național, la trecerea lor în alte spații decât cele de origine. Gabriel García Márquez este autorul unei splendide embleme a continentului latino-american și șocul produs de literatura lui s-a întemeiat tocmai pe acest „specific local”. Între timp *fabulosul* a devenit o noțiune tot mai invidiată și adoptată chiar în vocabularul curent, unde a ajuns să desemneze... valoarea. De aici, și pericolul ideii că acest autor extraordinar vorbește „pe limba noastră”, că acel *fabulos* e, de ce nu?, înrudit cu basmele de pe continentul nostru. Pe calea asimilării forțate autorul nu poate fi, însă, decât trădat. Poate fi,

în schimb, înțeles pe calea iubirii necondiționate în fața căreia mlaștina numită Macondo începe să cânte, iar monștrii din adâncurile ei ancestrale încep să semene cu zânele. Pe asemenea drum a pornit-o Ion Sapdaru adaptând pentru scenă *Fantastica și trista poveste a cандidei Eréndira și a nesăbuitei sale bunici*, cunoscuta povestire a laureatului Nobel din 1982 pentru *Un veac de singurătate*. Basmul lui Márquez nu respectă regula maniheistă clasică. În deșertul prin care se scriu istorii precum cea a Eréndirei îngerii pot deveni ușor demoni, iar bunicile seamănă cu vrăjitoarele. Artist sensibil, Ion Sapdaru ne conduce pe aceste nisipuri mișcătoare

cu mijloacele spectaculosului, privind prin lentila caleidoscopică a unui miraculos aparat.

Tehnic vorbind, operațiunile pe care le-a efectuat au fost cele obligatorii. A cântărit cu înțelepciune distribuția accentelor, privind-o pe inocenta făptură și faptele rușinoase la care e supusă în așa fel încât transpunerea scenică evită vulgaritatea, investind, ca și cartea, actul vânzării trupului cu un sublim sens al sacrificiului și al iubirii regăsite. Mai presus de toate, a exploatat scenic dimensiunea poetică a hiperbolei, ezitând în fața soluțiilor grotești și a monstruoșităților în sine. În general, a aplicat o măsură justă raportului dintre episoadele relatate și acelea înfățișate, așa încât povestea să păstreze legătura cu realitatea, să nu devină neverosimilă (un incredibil absolut e repede respins de cititor sau privitor). A rezultat un spectacol captivant, de o teatralitate vie, al cărui halou irizează în zonele realismului magic, specific operei de referință. Chiar de la început, din podul scenei coboară, într-un cuibar multicolor, povestitorul. Invocat inițial de lumea satului, într-un tablou vibrant în care întregul ansamblu se prezintă publicului (coregrafia: Victoria Bucun), el pune în mișcare, asemeni unui iluzionist, dispozitivul spectacolului, dând foc căsuței de hârtie a bunicii, pretextul supliciiu Eréndirei. Va mai interveni pe parcurs ori de câte ori întâmplările imaginate de autor depășesc posibilitatea reprezentării lor, ca un personaj nevăzut, trăgând amuzat de firele destinului. Actorul Petre Panait contribuie la impunerea personajului. Talentata scenografă Vioara Bara, „pe mână” căreia spectacolul tentează *fabulosul*, creează o ambianță barocă, bogată în forme și culori, dinamică. Bunica poartă brocarturi grele și o perucă blondă încălțată, cu decor de păsări împăiate. Nu cântă la pian, ca în original, are un jilt cu amorași aurii. Patul cu baldachin în care călătorește Eréndira e ca o scenă de bălci. O întreagă butaforie de efect decorativ e expres presărată în scenă. Toată această lume a obiectelor-fetiș

vine din spațiile sud-americane solare, dar și dintr-o imagistică deja consacrată a carnavalului, a circului, pe care Márquez însuși o invocă într-o scenă de iarmaroc cu felurite „atracții” specifice. Spiritul ludic domină reprezentarea, creând, prin contrast, momente de real dramatism. Sunt și tablouri în care regizorul se distanțează de ingenuitatea acestui spirit, autoparodiindu-se, precum atunci când îi aduce pe îndrăgostiți în fața unui decor pictat. Ulisse cel cast (Șerban Borda), îndrăgostit de Eréndira, presară confetti pe creștetul iubitei, într-o scenă care persiflează evident un clișeu. Alteori regizorul schimbă cu tâlc funcția obiectelor, dând, de pildă, struțului fermecat sens de relicvă, într-o imagine multiplicată în trena

roșie ca de sânge a unei uriașe eșarfe. Blestemul care o înlănțuie pe nepoată de nesăbuita ei bunică făcând-o să se supună destinului s-ar putea traduce printr-un joc perfid. Cele două actrițe ignoră însă ciudătenia acestei iubiri și se comportă natural, în conformitate nu cu imaginea fantastică, ci cu aceea reală a personajelor. Angela Tanko (Eréndira) e blondă ca o Cosânzeană; are ceva exotic, de sălbăticiune, fapt speculat de regizor pentru a da personajului stranietate. Mariana Vasile are o mască de clovn care îi joacă însă feste, lipsind personajul de fior malefic. De aceea, nici scena otrăvirii nu este foarte reușită, actrița pedalând mai mult pe ridicolul personajului decât pe primejdia pe care el o reprezintă.

Izbânzi individuale nu sunt prea multe în spectacolul orădean, pe care regizorul l-a conceput, de altfel, mizând evident pe ansamblu. l-au reușit, în acest sens, adevărate performanțe dinamice și coregrafice, ca în tabloul soldaților care-și dispută întâietatea la patul Eréndirei, în execuția tinerilor Sebastian Lupu, Romeo Romitan, Andrian Locovei, Igor Lungu, sau cel al călugărilor misionari, interpretat de aceiași, ori în scena prostituatelor rivale, la care își dau concursul Mona Erhan, Simona Nica, Mariana Presecan și un numeros corp-ansamblu. Apariții „de culoare” realizează, de altfel, aproape toți actorii din distribuție.

Doina Papp

Mai mor și actorii câteodată

Considerat de regizor actual prin trimiterile sale la „demența societății de consum”, textul a fost pus în scenă de Cristian Ioan, pentru prima dată, dar nu în această formă, cu 13 ani în urmă, la Teatrul de Nord din Satu Mare. Acum, el a comprimat trei piese (nouă acte) într-una singură, păstrând cadrul scenografic și turnanta, gândite de regretatul Dan Jitianu. Noutatea spectacolului în raport cu lectura inițială a „vilegiaturii” ni se înfățișează nu numai la nivelul semnifica-

JOCURI DE-A VACANȚA (TRILOGIA VILEGIATURII), după Carlo Goldoni
 ● TEATRUL „AL. DAVILA” din PITEȘTI ● Data reprezentației: 13 octombrie 2000
 ● Adaptarea, regia și ilustrația muzicală: Cristian Ioan ● Decorul: **Dan Jitianu**
 ● Costumele: Miriam Mihail ● Distribuția: Petre Dumitrescu (Filippo), Mirela Popescu (Giacinta), Petrișor Stan (Leonardo), Cornelia Niculescu (Vittoria), Adrian Damian (Ferdinando), Paul Sprîncenatu (Guglielmo), Dumitru Drăgan (Fulgenzio), Emilian Cortea (Paolo), Cristina Caragea (Brigida), Ileana Zărnescu (Sabina), Doina Stan (Costanza), Luminița Borta (Rosina), Dan Ivăneșei (Tognino), Dem Niculescu (Bernardino), Lia Deaconu (Statuia), Adriana Drăgulescu (Amor).

tului, prin cele trei „capitole” distincte ale peripețiilor eroilor goldonieni, ci și, mai ales, la cel al semnificațiilor, unde virtuțile farsei, comicul de situații și de limbaj, țesătura intrigilor amoroase, strategia alianțelor și a trădărilor își află o neașteptată complementaritate în unele referiri – delicate sau patetice – la condiția artistului și la ingratitudea cu care sunt răsplătite eforturile și sacrificiile sale. Aceste componente subtextuale capătă o emoționantă consistență în finalul spectacolului, când întregul demers al comediei pare confiscat de un anticlimax tragic, în care moartea lui Leonardo este vegheată neputincios de membrii breslei sale. Căci actorii, ieșiți din pielea personajelor, devin abia acum conștienți că viața poate fi și mai crudă, mai surprinzătoare, mai cinică decât ceea ce se vede pe scenă. Conceput, astfel, în strânsă legătură

cu marile dileme ale teatrului nostru actual și cu tragica dispariție a unora dintre cei mai devotați și mai prestigioși dintre slujitorii săi, spectacolul accentuează ambiguitatea tonalităților și a construcției cromatice, conferind textului goldonian șansa unei percepții moderne, mai apropiată de așteptările spectatorului contemporan. Și ritmul, în general alert, bine servit de ilustrația muzicală, și succesiunea, adeseori „cinematografică”, a peripețiilor, cu accente burlești în gesturi și atitudini, ori cu note de pitoresc în costumație, machiaj sau peruci, dau seamă despre vioiciunea montării, explicând totodată și succesul ei la public. Faptul este cu atât mai îmbucurător cu cât, în acest spectacol al deschiderii de stagione, aportul unora dintre interpreții cu îndelungată și apreciată activitate, precum Ileana Zărnescu, Dem Niculescu sau Petre Dumitrescu, își află o

Petrișor Stan și Cornelia Niculescu